

[Aage Fogh.]

ditinstitutioner, er låntagerne, for det er deres institutioner. Men når låntagerne ikke tager sig så meget af deres egne foretagender, at de sikrer sig indflydelse på, hvem der bliver ledere, repræsentanter og direktører, bliver følgen det utilfredsstillende resultat, vi er nået til i dag. Der er derfor et og andet at rette, og det kan det ærede medlem hr. Jørgen Gram og jeg måske hjælpe hinanden med sammen med andre at få rettet. Jeg tror, der er en hel del kreditspørgsmål, som burde løses ikke ved hjælp af høstpantebreve, men på anden måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lund Jensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg om forhøjelse af indtægtsgrænserne ved underholds- og enkebørnsbidrags udbetaling af det offentlige til enlige mødre, enker, enkemænd m. v. til sygekassegrænserne. [Af Ragnhild Andersen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 131; fremsættelsen findes i tidenden sp. 630).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Socialministeren (Strøm): Til det foreliggende lovforslag og ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem fru Ragnhild Andersens fremsættelsestale vil jeg først bemærke, at der ikke her er tale om et område, der kan siges at være forsømt af lovgivningsmagten, idet der netop i de senere år gentagne gange er sket væsentlige forbedringer i reglerne om bidrag til de enlige forsørgere.

Ved loven af 9. juni 1948 blev der således gennemført en væsentlig forhøjelse både af

indtægtsgrænserne og normalbidragene foruden en række andre reformer i bidragsreglerne. I 1951 gennemførte man en halvårlig pristalsregulering af normalbidragene. Ved lov nr. 78 af 31. marts 1953 blev normalbidragene yderligere forhøjet med 20 pct., og samtidig blev indtægtsgrænserne for enlige forsørgere forhøjet, således at der gælder samme grænse for enlige forsørgere som for gifte bidragsberettigede. Udgifterne til udbetaling af børnebidrag fra det offentlige har da også vist en betydelig stigning. I året 1947—48 var udgifterne ca. 13,9 mill. kr., i 1952—53 27,2 mill. kr.

Jeg kan yderligere henvise til, at man i det forslag til lov om børnetilskud, som regeringen fremsatte i sidste folketingsår, og som påny vil blive fremsat i år, har været opmærksom på, at enlige, og det samme gælder iøvrigt udearbejdende sambeskattede gifte kvinder, ofte vil være belastet med ekstraudgifter til børnenes pasning m. v., hvorfor man for disse kategoriers vedkommende har stillet forslag om en forhøjelse af børnetilskuddene i forhold til det, der ellers vil være det normale.

Endelig kan jeg minde om de særlige ydelser til enlige mødre, som det ærede medlem også har omtalt. I henhold til lov af 13. april 1954 ydes der 2 gange 40 kr. til enlige mødre, der opfylder de økonomiske betingelser for udbetaling af bidrag, og efter det lige vedtagne forslag om en særlig ydelse til rentemodtagerne i januar 1955 skal der ydes 100 kr. til disse enlige mødre.

I det foreliggende lovforslags § 1 foreslås det, at man ophæver den særlige regel om, at bidrag ikke kan udbetales til et barn, der selv har indtægt og formue, hvoraf udgifterne til dets forsvarlige underhold kan afholdes. Efter den nugældende lov udelukkes bidragsudbetaling både i disse tilfælde og i tilfælde, hvor barnets indtægt sammenlagt med den bidragsberettigedes overstiger de almindelige indtægtsgrænser for bidragsudbetaling i lovens § 194. Efter forslaget skal bidrag alene være udelukket på grund af barnets indtægtsforhold i de sidstnævnte tilfælde.

Jeg kan hertil bemærke, at vi i socialministeriet arbejder med spørgsmålet om ændringer i reglerne om betydningen af barnets indtægter og formue ved bidragsudbetaling, og at jeg har modtaget en

[Socialministeren.]

betænkning herom fra et udvalg med repræsentanter fra socialministeriet, Københavns kommune og de kommunale organisationer. Jeg er derfor villig til at tage spørgsmålet op til overvejelse, men jeg vil dog gerne bemærke, at det forekommer mig tvivlsomt, om det er rigtigt at gå bort fra reglen om, at børns indtægt skal tages selvstændigt i betragtning som betingelse for bidragsudbetaling.

I § 2 stilles der forslag om, at indtægtsgrænserne for enlige forsørgere skal forhøjes til sygekassegrænsen, medens indtægtsgrænsen for gifte skal forblive uforandret, for tiden henholdsvis 6 090 kr., 5 370 kr. og 4 500 kr. i de 3 kommunegrupper. Man vil altså nu gå et skridt videre end i 1953, da man, som jeg før nævnte, slettede forskellen mellem indtægtsgrænserne for enlige og gifte.

Forslaget betyder, at en enlig forsørger med et barn i hovedstaden kan have en bruttoindtægt bortset fra børnebidraget på ca. 15 500 kr. og få fuldt bidrag, og på ca. 18 200 kr., før bidraget falder bort, medens en familie, i hvilken manden eller hustruen har et barn fra før ægteskabet, og hvori der ikke er andre børn, intet bidrag kan få med en bruttoindtægt på ca. 8 800 kr. minus børnebidraget. Man foreslår altså en indtægtsgrænse for gifte forsørgere på under halvdelen af grænsen for enlige.

Dette forekommer mig overordentlig betænkeligt. Man må passe på, at man ikke skaber altfor stor ulighed mellem, hvad der ydes til enlige og til andre forsørgere. Det vil kunne virke uheldigt og i det lange løb forrykke grundlaget for befolkningens indstilling til ægteskabet og det normale familieliv. Om der imidlertid efter de gældende regler er taget fornødent hensyn til de særlige udgifter til børnenes pasning, som er en følge af enlige forsørgeres og iøvrigt også ofte gifte forsørgeres erhvervsarbejde, kan overvejes, og det gør vi i socialministeriet.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): At tale om de enlige mødres mange og store vanskeligheder, således som det vil ske her i dag, er ikke noget enestående. At få gennemført ændringer, forbedringer til gavn for de enlige mødre, er

betydeligt vanskeligere; det viser erfaringerne.

Mit parti har som bekendt ved flere lejligheder fremsat forslag på linie med det, vi har til behandling i dag om en forhøjelse af indtægtsgrænserne. Andre partier har jævnlige her i tinget givet udtryk for, at de fandt lovgivningen for de enlige mødre og enkerne meget mangelfuld. Muligvis har også en og anden blandt de kvindelige folketingsmedlemmer tænkt sig at sige noget herom under finanslovdebatten. Tænker man tilbage på valgprogrammerne og de udtalelser, der er fremsat i forbindelse med de valg, vi havde i 1953, vil man også erindre, at alle partier har mestret den kunst at få ordene enkepension, tryghed for de vanskeligt stillede mødre, social retfærdighed til at passe ind i valgprogrammerne. Referatet af tingets forhandlinger viser også, at spørgsmålet om den utilstrækkelige lovgivning for de enlige mødre og enkerne har været berørt fra tid til anden, ikke alene af de kvindelige medlemmer af det høje ting, men også af socialministre, vel især når de blev forhenværende socialministre. Jeg vil mene, at hvis der var handlet og lovgivet i lige så høj grad, som der har været talt om spørgsmålet, ville vi utvivlsomt have haft en bedre lovgivning, end vi har i dag.

Hvad er forklaringen på, at man stadig vender tilbage til de enlige mødres problemer, til drøftelser og udtalelser om, at der skal forbedringer til, at der skal tilvejebringes tryghed for denne store kategori af forsørgere, og at man stadigvæk ser og hører om det i valgpropagandaen og i valglofterne? Forklaringen er jo den, at der i offentligheden er en almindelig opfattelse af lovgivningens utilstrækkelighed. De fleste af dem, der har med den sociale administration at gøre — mødrehjælpsinstitutioner, børneværnsudvalg og andre — ved vel bedst af alle, hvor vanskelige vilkår de enlige mødre har at leve under, også af den grund, at samfundet ikke i tilstrækkelig grad har ydet dem hjælp. Læger og hospitalsfolk kan fortælle om nervøse børn og nervøse mødre, for til hospitalsophold eller lægebehandling kommer det, når det klapper sammen for dem. De fleste almindelige mennesker må derfor erkende, at i altfor mange tilfælde, hvor en moder kæmper alene for at bygge en

[Ragnhild Andersen.]

lun rede til sine børn og ikke magter det, kan årsagen til, at hun ikke klarer det, føres tilbage til økonomisk afsavn og utryghed i hjemmet. Det levende liv fortæller, at på trods af den lovgivning, der er gennemført, og som ministeren lige nu har omtalt, er antallet af børn, der af børneværnet må fjernes fra de enlige mødre, i de senere år blevet forholdsvis større end antallet af børn, der fjernes fra hjem, hvor der er to forsørgere. Det levende liv fortæller også altfor hyppigt om enlige mødre, der kapitulerer overfor vanskelighederne og begår et fortvivlelsens selvmord og i nogle tilfælde tager et barn, i andre tilfælde flere børn med sig i døden. Det er ikke dagligdags begivenheder; de fleste fører kampen videre for at løse problemerne, men det er dog begivenheder, som er tilbagevendende, og som ryster os, hver gang vi læser om dem.

Dette bør tvinge ethvert medmenneske — og altså også ethvert medlem af det høje ting — til at overveje, omulykkerne ikke ville være undgået, hvis vi havde haft en mere betryggende lovgivning. Det er min bestemte opfattelse at havde en sådan moder, der har kapituleret overfor vanskelighederne og fortvivlelsen, levet under trykke kår, haft en bedre lejlighed, havde hun ikke behøvet at slide så meget på sig selv og på børnene, ville det i de fleste tilfælde være gået hende og børnene bedre. Der er grund til — og det tror jeg forøvrigt alle her i det høje ting er klar over — at beundre de mødre, som magter den vanskelige opgave at sidde alene med et eller flere børn og uselvsk og opslidende løse opgaven sådan, at deres børn får en uddannelse på lige fod med andre børn. Men der er endnu mere grund til at stille det spørgsmål, om ikke lovgivningen bør give alle mødre sådanne betingelser, at de kan få tryghed og gode kår og komme til at magte opgaven.

I en betænkning, der i 1953 blev afgivet af en af Danske Kvinders Nationalråd og Dansk Kvindesamfund nedsat kommission, betitlet „Den enlige moder“, siges det et sted, at det er rystende at læse de beretninger, enlige mødre selv har givet om deres vanskeligheder. De har selv givet disse beretninger ved en undersøgelse af

deres vilkår, som er foretaget i Københavns, Aarhus og Hjørring kommuner. I betænkningen gengives nogle få af disse rystende skildringer; jeg skal ikke gengive dem her, skønt der kunne være grund til at gøre folketinget bekendt med, hvad man her har oplevet, men de er rystende. Betænkningen er underskrevet af en række fremtrædende kvinder, også af medlemmer af folketinget og af den høje regering, nemlig den højtærede handelsminister fru Lis Groes og det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp, foruden af andre kendte og fremtrædende kvinder i det danske samfund.

Kommissionen stiller forslag om en lang række forbedringer. Den nøjes ikke med at foreslå indtægtsgrænserne ændret, nej, den foreslår en lang række andre foranstaltninger til gavn for enkerne og de enlige mødre. Man nøjes endda ikke med, som mit parti gør det her, at foreslå indtægtsgrænserne forhøjet til sygekassegrænserne, en forhøjelse, som den højtærede socialminister fandt altfor stor. Nej, i betænkningen foreslår man, at disse indtægtsgrænser helt afskaffes. På side 149 siger man sammenfattende — jeg beder om tilfælde til nogle citater —:

„Kommissionen må derfor mene, at alle enlige mødre burde have adgang til at få normalbidraget udbetalt af det offentlige, så de i det mindste vidste, at dette beløb indkom regelmæssigt, hvilket vil sige, at indtægtsgrænsen ophæves.“
Betænkningen, der — og det er jeg glad for at kunne sige — har et medlem af regeringen, den højtærede handelsminister, som anbefaler, går altså ind for helt at ophæve indtægtsgrænserne, og det gøres også med den motivering, at det på den ene side nok vil koste penge, men at man på den anden side vil spare al den administration, som er fornøden ved en bibeholdelse af indtægtsgrænserne.

Jeg vil gerne fremhæve, at mit parti er helt enig med kommissionen i den betragtning, at det ville være rimeligt, om indtægtsgrænserne helt bortfaldt og administrationen blev sparet. Det blev i marts 1953 af socialministeriet beregnet, hvor meget det ville koste helt at ophæve indtægtsgrænserne, og på daværende tidspunkt — da var bidragene mindre, end de er i dag, det skal erkendes — regnede

[Ragnhild Andersen.]

socialministeriet ud, at det ville koste ca. 4,5 mill. kr. helt at ophæve disse indtægtsgrænser. Dette fremgår af en betænkning, som den 25. marts 1953 blev afgivet af folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsyrg (om forhøjelse af normalbidrag m. v.) — rigsdagstidende 1952—53, tillæg B. sp. 1229—42 — et lovforslag svarende til det foreliggende om indtægtsgrænserne og deres forhøjelse. Da det beløb, der her vil blive tale om, tilsyneladende ikke bliver større end 4,5 mill. kr., vil man finde det så meget mere rimeligt at lade disse indtægtsgrænser bortfalde. Dertil kommer, at man ikke har beregnet, hvad der vil kunne spares ved at gå denne vej.

Man kan naturligvis stille det spørgsmål, som den højtærede socialminister har stillet i dag: Hvordan vil det virke overfor andre indtægtsgrupper i samfundet, hvis man helt ophæver indtægtsgrænserne? Det problem skal jeg komme tilbage til om et øjeblik. Jeg vil imidlertid gerne give en lille forklaring på, hvorfor mit parti ikke har foreslået fuldstændigt bortfald af indtægtsgrænserne, når vi på dette punkt er principielt enige med den nævnte betænkning, men nøjes med at foreslå sygekassegrænserne. Den højtærede socialminister har omtalt, hvor meget det vil betyde i faktisk indtægt — man kommer helt op på 15 000 kr. i København; sygekassegrænsen er 11 700 kr. i hovedstaden, 10 900 kr. i kommune-gruppe II og 9 700 kr. i kommune-gruppe III. Vi har holdt os til det forslag, vi har fremsat før, og har ikke udvidet det. Hvorfor? Fordi vi ved tidligere lejligheder, når dette spørgsmål var på tale, har set, hvor vanskeligt det var at få forhøjet indtægtsgrænserne, og vi har derfor ikke villet gøre sagen vanskeligere ved at gå så vidt, som man er gået i den nævnte betænkning, der, som sagt, også er underskrevet af et medlem af den høje regering.

Jeg minder det høje ting om, at sidste gang vi behandlede spørgsmålet om ind-

tægtsgrænserne, blev der foreslået og gennemført forbedringer, hvorved indtægtsgrænserne blev hævet med ca. 900 kr. i København og med tilsvarende mindre beløb i de to andre kommunegrupper. Ved anden behandling af forslaget i folketinget dengang fik ændringsforslaget om at hæve indtægtsgrænserne desværre kun 74 stemmer, nemlig socialdemokratiets, det kommunistiske partis og retsforbundets; beklageligvis stemte 69 medlemmer imod, og det er forklaringen på, at vi har anset det for rigtigt at forsøge at få sat indtægtsgrænserne et stykke op, sådan som vi har foreslået, i håb om at det skal blive muligt i fremtiden at få dem helt afskaffet, og skulle der være ønske derom, er vi som sagt mere end villige til at gå ind i forhandlinger. Jeg mener iøvrigt, at man i denne forbindelse også bør hæfte sig ved, hvad der kan spares ved helt at ophæve indtægtsgrænserne. Jeg skal dog bemærke, at ved afstemningen i tinget i marts 1953 forelå ikke den nævnte betænkning fra Danske Kvinders Nationalråd og Dansk Kvindesamfund.

Det er en meget oplysende betænkning, og jeg tillader mig at bruge lidt tid til at oplyse, hvilke resultater denne betænkning, „Den enlige moder“, kommer til. Den skønner, at vi i Danmark har 40 000—45 000 kvinder, der er enlige mødre — omtrent 3 pct. af alle voksne kvinder. Undersøgelsen er foretaget i København, Aarhus og Hjørring. Af Københavns 13 000 enlige mødre er kun 17 pct. ugifte, 20 pct. enker, 40 pct. fraskilte og 23 pct. fraseparede. Ca. 30 pct. af børnene i alle grupper er 5—10 år. Det viser sig, at deres skoleuddannelse som helhed er ringere end andre børns. 60 pct. af alle børn i København taget under eet går i eksamensmellemskole. For enkeres vedkommende, der ifølge betænkningen er den gunstigst stillede af grupperne, gælder det, at deres børn omtrent er på linie hermed, men for de øvrige gælder, at kun knap 50 pct. af de forhen gifte mødres børn går i eksamensmellemskole og kun knap 40 pct. af de ugifte mødres

[Ragnhild Andersen.]

børn. Det fremgår altså heraf, at disse børn udrustes ringere i skolemæssig henseende.

Man har spurgt: Hvem passer barnet, når moderen går ud om aftenen? Det er forskelligt. Kun 3 pct. betaler hjælp for det. Alarmerende er det, at 21 pct. angiver, at de aldrig går ud. Ærede medlemmer — man forestille sig disse kvinders liv! En femtepart af disse enlige mødre kommer aldrig ud og taler med andre mennesker — et behov, som disse kvinder især må have — fordi de ikke har midler til at betale en hjælp til at se efter børnene.

Når barnet er sygt, hvem passer det så? 22 pct. af mødrene må lade barnet passe sig selv; 16 pct. må blive hjemme fra arbejdet for at passe barnet.

En trediedel af disse mødre ønsker selv uddannelse, hvis økonomisk hjælp kan fås, hvilket siger os, at de ikke selv magter det. 40 pct. af de adspurgte er arbejdere, 20 pct. kontor- og butikspersonale, 10 pct. falder ind under rengøring og husgering, 4 pct. er erhvervsdrivende, og ca. 25 pct. har intet erhverv opgivet. Oplysningerne om deres indtægter er alarmerende, forekommer det mig. Indtægterne er fra 1949, den gennemsnitlige bruttoindkomst var da 5 300 kr. for de ugiftes vedkommende og 5 900 kr. for enkerne. 10 pct. af de ugifte havde under 3 000 kr. i bruttoindtægt, 54 pct. mellem 3 000 kr. og 6 000 kr., og så er der en gruppe på 27 pct., som ligger mellem 6 000 og 8 000 kr. Altså: 91 pct. af alle enlige mødre havde under 8 000 kr.

Disse dårlige indtægter skyldes ikke mangel på arbejdslyst. De enlige mødre viser sig at være myreflottige. 80 pct. af enkerne og 88 pct. af de øvrige enlige mødre har et hovederhverv, 5—10 pct. har et bierhverv, og det siges i betænkningen, at kun nogle få procent fik udbetalt så store beløb i kommunehjælp og særhjælp, at man kan sige, de levede væsentlig af offentlig hjælp. Men de lønnes ikke efter deres flid. Ca. 30 pct. af enkerne, 16 pct. af de fraskilte og separerede og 20 pct. af de ugifte fik intet bidrag til børnene, i næsten alle tilfældene for de forhen giftes, altså de frasepareredes og fraskiltes, vedkommende på grund af for stor indtægt. Mon ikke sådanne kendsgerninger kan gøre indtryk på den højtærede socialminister og på medlemmerne af det

høje ting: næsten en trediedel af enker og op imod en femtedel af øvrige enlige mødre var altså på dette tidspunkt forhindret i at få noget som helst bidrag udlagt af det offentlige.

Det skal erkendes, at indtægtsgrænsen i 1953 blev hævet med 900 kr., men den er senere, som jeg nævnte det i min fremsættelse, sat ned med 120 kr. i København, 100 kr. i kommunegruppe II og 90 kr. i kommunegruppe III. Der er ydermere den skævhed, at disse tre grænser ikke svarer til den forbedrede aftrapning, vi efterhånden har fået i folkeforsikringsloven for rentemodtagere. De enlige mødre i kommunegruppe III — altså landkommunerne — ligger med hensyn til indtægtsgrænsen på ca. 75 pct. i forhold til hovedstaden, medens rentemodtagernes tilsvarende procent er 82.

Hvad er nu resultatet af, at de enlige mødre ikke får bidraget udbetalt? Betænkningen giver ikke oplysning om, hvor mange børn der fjernes fra disse hjem — det kan man få oplyst gennem den kommunale statistik — den beskæftiger sig kun med de hjem, hvor børnene er hos moderen; men betænkningen giver oplysning om sundhedstilstanden hos de enlige mødre. Kun halvdelen af dem føler sig raske, 50 pct. af dem erklærer, at de ikke er raske, en sjettedel er direkte syge. Det oplyses overfor undersøgerne, at 50 pct. af enkerne er blevet behandlet for dårlige nerver, at 45 pct. af de fraskilte og de fraseparerede og 33 pct. af de ugifte ligeledes er behandlet for dårlige nerver. Det er åbenbart, at flere faktorer spiller ind her, at tabet af ægtefælle eller sorgen over personligt forlis tæller med ved sådanne nervesygdomme.

Tilbage bliver så spørgsmålet, om samfundets omsorg for og økonomiske støtte til disse enlige mødre er tilstede i fornødent omfang. Hvis den var der i fornødent omfang, ville den kunne give disse enlige mødre mulighed og bedre betingelser for at få deres helbred igen; de kunne genvinde deres kræfter og troen på sig selv og deres muligheder for børnenes forsørgelse. Men at en enlig moder, som tager fat og prøver på at tjene penge, for at hendes rede skal blive lige så lun for hendes børn som andre familiers rede, altid skal leve under den trusel, at børnepengene tages fra hende, gør naturligvis hendes tilværelse meget vanskelig.

[Ragnhild Andersen.]

De enlige mødre har også dårlige lejligheder, fremgår det af betænkningen. Man har spurgt dem om deres ønsker; jeg skal indskrænke mig til at nævne de to første, da min taletid nu er udløbet; det er: større bidrag fra faderen og forhøjet indtægtsgrænse. Dette ønske understøttes, tør jeg sige, af det store flertal af mødre. 38 pct. af samtlige mødre, såvidt jeg erindrer — det kan ses af betænkningen, jeg skal komme tilbage til det i mine efterfølgende bemærkninger — ønsker, at indtægtsgrænsen forhøjes eller bortfalder. Dette er grundlaget for det af mit parti fremsatte forslag. Jeg opfordrer indtrængende alle medlemmer af folketinget — først og fremmest må jeg have lov til at sige: kvindelige medlemmer — til at lade ting ligge, som kan skille, for at vi i fællesskab kan opnå i hvert fald denne begunstiggelse for de enligt stillede mødre.

Der kunne være god grund til at rejse en række andre spørgsmål. Når mit parti ikke har medtaget spørgsmålet om de kvinder, der gifter sig og derfor ikke kan få bidrag til børnene, er det ikke, fordi vi mener, der ikke her ligger problemer; jo, også her mener vi, højtærede socialministre, at der ligger problemer, men det store og tungtvejende problem er de enlige mødre, som alene må slås med deres vanskeligheder; dem må vi først komme til hjælp. Derfor anbefaler jeg til velvillig behandling vort forslag om at få indtægtsgrænserne sat i vejret, helst op til sygekassegrænserne — men det er vi villige til at forhandle om. Hovedsagen er, at man rækker de enlige mødre en hjælpende hånd.

Nina Andersen: De enlige mødres kår optager stærkt en betydelig gruppe af befolkningen; ja, jeg tror, man kan sige, at den gruppe af befolkningen, som har fået øget interesse for de enlige mødres forhold, er steget stærkt de senere år. Jeg tager det som et bevis for, at det er lykkedes at ændre indstillingen til de enlige mødre i løbet af de sidste 10—15 år. Der er nu en større forståelse af værdien af, at en moder beholder sit barn, og der er en øget respekt for hendes indsats for at klare tilværelsen for barnet eller børnene og sig selv. Det synes jeg er en lykkelig udvikling. Men jeg synes også, vi hele tiden skal være forsigtige og lægge vor politik med hensyn til de enlige mødre

sådan tilrette, at vi ikke på anden måde udfordrer til, at den gamle animositet skal vokse op igen. Det er jo nemlig således, at den sociale retfærdighed altid har to sider.

Der er og kan ikke herske nogen tvivl om mit partis sympati på dette område. Derom vidner en række forbedringer i de senere år, som vi har været initiativtagere til, eller hvis gennemførelse vi har medvirket til. Jeg kunne lide lige at nævne, hvorledes f. eks. bidragene er steget og indtægtsgrænserne sat i vejret gennem de senere år. Hvad angår bidragene, så er de fra det tidspunkt, inden vi foretog forbedringerne i 1948, og indtil nu, steget med mellem 25 og 30 pct. Tager vi indtægtsgrænserne, er der også sket en stigning. Må jeg i parentes bemærke, at der her var en lille unøjagtighed i det, det ærede medlem fru Ragnhild Andersen sagde, idet den indtægtsgrænse, der blev gennemført i 1953, ikke var den af hende nævnte, men var sat ved 6 210 kr. (*Ragnhild Andersen:* Den blev reguleret ned, ærede medlem!) Ja, men det ærede medlem påstod, at grænsen på det tidspunkt fastsattes til det lavere beløb og senere blev sat ned med 120 kr. Der var altså en lille unøjagtighed, som jeg for en sikkerheds skyld vil gøre opmærksom på. Indtægtsgrænsen er fra det nævnte tidspunkt i 1948, og indtil ændring skete i 1953, steget med ca. 100 pct. i København og med mellem 100 og 125 pct. i provinsbyerne og i landdistrikterne, hvilket jeg synes er et lykkeligt resultat.

Må jeg lige i parentes sige, at når der skete den omtalte ændring for et års tid siden, var den foranlediget af pristalsreguleringen. Det er min opfattelse, at når man ønsker en pristalsregulering i de tilfælde, hvor pristallet går op, må man også affinde sig med en pristalsregulering, når pristallet går ned. Pristalsreguleringsprincippet må være noget, der ligger fast. At så andre forhold kan medføre, at man mener, at der må ske en forhøjelse af grænserne, er noget, der må holdes udenfor. Jeg synes, at pristalsreguleringsprincippet må stå klart og rent for sig selv.

Jeg har altså her nævnt den stigning, der har været på disse områder, og som jeg synes er meget lykkelig. Må jeg ligeledes nævne, at også gennem planerne om den fremtidige lovgivning er vort parti interes-

[Nina Andersen.]

seret i at hjælpe de enlige mødre. Lad mig f. eks. pege på, at i det forslag til en skatte-reform, som finansministeren i fjor frem-satte, var der ikke alene et forslag om at forhøje det direkte børnebidrag til afløs-ning af det nuværende og at forhøje børne-fradraget ved skatteansættelsen, hvilket i sig selv er en fordel for den enlige moder, men dertil kom forslaget om, at børne-bidragene skulle være 50 pct. højere, når det drejede sig om enlige forsørgere. Det var altså også en håndsrækning til enlige forsørgere og en håndsrækning til dem alle-sammen. Som det fremgik af ministerens ud-talelser, arbejder man med reformer på grundlag af de betænkninger, der vedrører problemerne, og hvoraf en er blevet omtalt i dag.

Må jeg herefter sige nogle ord om det frem-satte lovforslag. § 1 drejer sig om en ændring af bestemmelserne for det tilfælde, at et barn selv har indtægt eller formue. Det er et problem, som i den senere tid har beskæf-tiget kredse, der i praksis arbejder med disse spørgsmål, og på grundlag af denne virksomhed foreligger der den betænkning fra et udvalg, som ministeren just har om-talt. Jeg synes, det var naturligt, om vi i et udvalg så på dette spørgsmål og bl. a. blev gjort bekendt med de konklusioner, som det udvalg, ministeren omtalte, er kommet til.

§ 2 drejer sig om indtægtsgrænserne, så-ledes som det også er nævnt, idet det fore-slås, at indtægtsgrænserne skal være syge-kassegrænserne. Jeg må først principielt sige, at det var lykkeligt, om man helt kunne undgå at have indtægtsgrænser. Det var lykkeligt, om man kunne opnå, at det virkelig drejede sig om et forskudsvis ud-betalt bidrag, at man altså virkelig kunne regne med, at der var tale om et udlæg fra det offentlige, og at fædrene eller i visse til-fælde mødrene, der skulle betale, betragtede det som en æresforpligtelse overfor det offentlige fuldtud at betale tilbage eller i hvert tilfælde næsten fuldtud. Men sådan ser virkeligheden desværre ikke ud. Der spiller vel forskellige årsager ind. En er den økonomiske, at det kan være svært at betale disse penge, og den anden er vel nok en psykologisk. Jeg vil tro, at der er en række tilfælde, hvor den, der er bidragspligtig, er bitter mod den, der skal have bidraget, og

derfor simpelthen ikke vil betale det, og så er det jo det offentlige, der skal betale det.

Jeg har været så heldig på anmodning at få nogle oplysninger om, hvordan det egent- lig ligger. Tager vi 1947—48 som udgangs- punkt, blev der det år betalt tilbage 52,1 pct. af de udbetalte bidrag, og det gjorde, at det offentliges udgifter var ca. 9 mill. kr. Det sidste år, man har opgørelse for for hele landet, er 1951—52, og da var tallet faldet til 46,1 pct. I den samme periode har der været en væsentlig forhøjelse, således som vi allerede har set det, af såvel bidragene som indtægtsgrænserne, og i året 1951—52 var det offentliges udgifter kommet op på 17 mill. kr.

Det viser sig iøvrigt af nogle tal fra Københavns kommune, som jeg har fået frem, at hver gang man sætter normal-bidraget op, falder betalingsprocenten i Københavns kommune. Opgør man disse tal særskilt for børn født udenfor ægteskab og børn født i ægteskab, var man i 1947—48 oppe på at få betalt 63,5 pct. af de bidrag, der forskudsvis var udbetalt til udenfor ægteskab fødte børn. Dette tal faldt indtil 1952—53 til 54,4 pct. Der kom da den betydelige forbedring, som allerede er om-talt, og den medførte et fald i betalingerne for de forskud, der var udlagt til børn født udenfor ægteskab, fra de nævnte 54,4 pct. til 46,8 pct. Nu skal jeg villigt indrømme, at der på dette punkt er to momenter, der gør sig gældende, dels forøgelsen af bidraget, dels forhøjelsen af indtægtsgrænserne, og man er således ikke i stand til at se, om det er den ene eller den anden årsag, der gør sig gældende; det er sandsynligvis en kom-bination af disse.

For en ordens skyld vil jeg gerne nævne betalingsprocenterne for de bidrag, der er betalt for børn født i ægteskab. Pro-centen var i 1947—48 i Københavns kom-mune 51,5. Den faldt i 1953—54 til 44,0, hvilket viser, at der er en nedadgående linie i de beløb, der betales tilbage, og der-med en væsentlig stigning i det offentliges udgifter. Jeg er ikke helt sikker på, om jeg nævnte stigningen for et øjeblik siden, og jeg vil derfor gøre det nu. I 1947—48 var det offentliges udgifter ca. 9 mill. kr.; i 1951—52, som er det sidste år, vi har op-gørelse for, var de oppe på 17 mill. kr. Det er klart, at når udviklingen er således,

[Nina Andersen.]

tænker man sig alvorligt om, når man skal drøfte en forhøjelse af indtægtsgrænserne, og man stiller uvilkårligt det spørgsmål overfor det foreliggende lovforslag: Kan det være rimeligt at gennemføre et lovforslag, der medfører en så væsentlig forskel i behandlingen af den enlige moder og af et ægtepar, hvori der findes et barn, hvortil der er en bidragspligtig udenfor ægteskabet? Det synes jeg ikke det er, ikke alene af psykologiske grunde, men også af retfærdighedsgrunde.

Lad nu det stå hen, og lad os gå til det andet punkt og spørge: Er det rimeligt at gøre sygekassegrænsen til den øverste grænse for udbetaling af børnebidrag? For at få det ærlige tal frem skal man ikke blot se på det tal, som er sygekassegrænsen, men det, som er den endelige indtægt for den kvinde, der med 1 barn kan være medlem af sygekassen, og det er i København og omegn ca. 15 500 kr., i provinsbyerne ca. 14 700 kr. og på landet ca. 12 500 kr. Man vil altså se, at det drejer sig om indtægter af en betydelig højde, og det er ganske givet, at det vil sætte ondt blod, hvis man gennemførte den foreslåede ændring. Man kan heroverfor spørge: Kan man ikke gå ud fra, at kvinder i de højeste indtægtsgrupper ikke vil henvende sig til det offentlige, og vil de, der er bidragspligtige til sådanne kvinder, og som sikkert har en sådan højere indtægt, ikke enten betale frivilligt til moderen eller til det offentlige, når det offentlige har udlagt bidraget? Det kan man imidlertid ikke sige noget bestemt om.

Jeg vil lige nævne, at efter den sidste forhøjelse af indtægtsgrænserne er der ikke noget, der tyder på, at der finder en større betaling sted, at der er større betalingslyst eller betalingssevne for de nye grupper, der inddrages under muligheden for forskudsvis udbetalte bidrag. Jeg vil ikke diskutere, hvorvidt der bliver nogen større eller mindre tilbagebetaling, men alene fæstne opmærksomheden ved den psykologiske virkning, det vil have, at et ægtepar med et eller flere børn med en betydeligt lavere indtægt end den her nævnte skal være med til at betale den del af det forskudsvis bidrag, som faderen ikke dækker. Jeg tror, at hvis vi går så vidt, vil vi rokke ved den forstående

opfattelse af den enlige moder, der er skabt, og undergrave hendes stilling, og jeg er bange for, at det snarere vil være til skade end til nytte for den enlige moder at fastsætte indtægtsgrænser af den højde.

Jeg tror imidlertid, der kan være noget at rette ved de nuværende indtægtsgrænser og ikke mindst ved den måde, hvorpå man beregner den enlige moders indtægt og forøvrigt også de familiers indtægt, det her drejer sig om, og jeg er derfor af den opfattelse, at vi bør se på lovforslaget i et udvalg, hvor vi kan være helt nøgterne, hvilket måske er lettere, når man sidder om et bord, end når man har mulighed for at spille på følelserne, som man altid kan, når det drejer sig om et problem af denne karakter. Jeg vil derfor ved forhandlingens slutning stille forslag om, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Jens Chr. Christensen: Det forslag, der her er til behandling, dækker det samme problem, som gentagne gange har været under debat her i denne sal, sidst i foråret, men navnlig i foråret 1953, da den daværende socialminister, det nuværende ærede medlem hr. Poul Sørensen, foreslog en forhøjelse af normalbidragene. Der blev da gennemført en forhøjelse på 20 pct. af de dengang gældende beløb.

Indtægtsgrænserne, hvorefter de enligstillede får bidrag udbetalt af det offentlige, foreslas nu af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen m. fl. forhøjet til sygekassegrænserne. Det er en stigning i gennemsnit for de tre kommunegrupper på ca. 100 pct. i forhold til de nugældende grænser. Fra venstres side vil vi ikke benægte, at der kan være ting at rette i de nuværende forhold, og er der ting, som man tidligere har overset, eller ændrede forhold, som gør en ændring i retning af det foreslåede påkrævet, er vi fra vor side villige til at forhandle derom i et udvalg. Det kan f. eks. være tilfældet med forholdet mellem grænserne indenfor de tre kommunegrupper. Jeg vil mene, at forskellen mellem gruppe III og gruppe I er større end forskellen i de virkelige udgifter.

Vi fra vor side er som nævnt villige til at gå ind i en fordomsfri forhandling om hele problemet. Jeg vil dog slutte mine få bemærkninger med at sige, at vi trods alt

[Jens Chr. Christensen.]

skal tage os i vare for at give enlige mødre en fortrinnsstilling fremfor mødre, der lever i ægteskab.

Gertie Wandel: Når man har med socialt arbejde og børneforsorgsarbejde at gøre, kender man kun altfor vel den enlige forsørger og herunder særlig den enlige moders mange og svære problemer. Som jeg pegede på under behandlingen af den eengangsydelse til rentemodtagerne, vi i dag har vedtaget, er der endda en gruppe indenfor de enlige forsørgere, der er særlig vanskeligt stillet, enkerne, de kvinder, der mister deres mænd og skal kæmpe for deres egen og børnenes eksistens, ofte uden at have tilstrækkelig uddannelse dertil. Der er god grund til, at samfundet hjælper disse meget vanskeligt stillede forsørgere, og det gøres da også på mange punkter, som det er nævnt af de tidligere talere. Det ser imidlertid ud, som om der i det af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen m. fl. fremsatte lovforslag peges på visse urimeligheder med hensyn til indtægtsgrænserne for at få udbetalt underholdsbidrag, og disse urimeligheder gør det endnu sværere for de enlige forsørgere at klare dagen og vejen.

Selvom der er visse ting i forslaget, vi indenfor mit parti ikke er enige i, kan jeg derfor på mit partis vegne tilsige støtte til at undersøge problemerne under en udvalgsbehandling af forslaget.

Svend Jørgensen: Den enlige moders problemer er mange og dybtgående. Derfor blev der også i 1948 nedsat en kommission, som skulle tilvejebringe kendskab til disse problemer. Formanden for denne kommission var det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp. Et af kommissionens resultater var den fortrinlige bog „Den enlige moder“, som giver et godt kendskab til emnet. Kommissionen kom bl. a. til det resultat, at de nuværende indtægtsgrænser for udbetaling af bidrag af det offentlige bør forhøjes. Disse grænser er som bekendt 6 090 kr. i hovedstaden, 5 370 kr. i købstæderne og 4 500 kr. i det øvrige land.

Det ærede kommunistiske parti foreslår nu, at disse beløb forhøjes til sygekassegrænsen, som er 11 700 kr. i hovedstaden, 10 900 kr. i købstæderne og 9 700 kr. i

landkommunerne. Dette forslag kan vi ikke give vor tilslutning — hvis man vil forhøje grænserne til det foreslåede, kan man efter vor mening lige så godt forlade indtægtsgrænserne — men vi er villige til i et udvalg at tale nærmere om dette, som jeg erkender er et problem. Da reglerne for indtægtsgrænserne i foråret sidst behandlede i det høje ting, udtalte den højtærede socialminister, at han havde sin opmærksomhed henvendt på spørgsmålet. Det kan da også anføres, at som et resultat af den førnævnte kommissions arbejde bliver der nu udbetalt eengangstillæg til enlige mødre i lighed med, hvad rentemodtagerne får. Endvidere udbetales den 1. juni og den 1. december også den særlige ydelse til enlige mødre. Også i indeværende finansår vil eengangstillægget blive udbetalt med 100 kr. Vi erkender imidlertid, at dette beløb kun betyder en øjeblikkelig hjælp, og vi vil derfor i udvalget gerne høre, hvad ministeren har tænkt sig med hensyn til at komme disse enlige mødre til hjælp.

Hvad angår den af de ærede medlemmer foreslåede ændring af § 188, nr. 3, er vi betænkelige. Forslaget vedrører barnets for tjeneste, som f. eks. for en 15—16-årig i disse tider kan være ret stor. Bestemmelsen foreslås i lovforslagets § 1 ændret til:

„at barnet ikke selv har indtægt eller formue, der, sammenlagt med den bidragsberettigedes, overstiger de i § 194 angivne grænser.“

— nemlig for forskudsvis udbetaling. Den nuværende lov har ikke forslaget bestemmelse om, at den bidragsberettigedes indtægt skal sammenlægges med barnets. Vi finder, at den nuværende affattelse af paragraffen, hvori det overlades til det sociale udvalg skøn, om bidraget skal udbetales, er den bedste og den rimeligste.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale, at forslaget kommer til nærmere behandling i et udvalg.

Socialministeren (Strøm): Efter den behandling, lovforslaget nu har fået, er vi sikkert alle klar over, hvis ikke vi var det i forvejen, at der er problemer for den enlige moder, og jeg har forstået, at der er velvilje hos samtlige ordførere med hensyn til at se på problemerne og være medvirkende til at løse dem. Jeg gør opmærksom

[Socialministeren.]

på, at vi i socialministeriet er i gang med en overvejelse af yderligere forbedringer, der for tiden kan gennemføres for enlige mødre, dels på grundlag af svangerskabskommissionens betænkning, dels på grundlag af den betænkning, som er omdelt her om den enlige moder, altså kvindeorganisationernes betænkning, og endelig den betænkning, som jeg nævnte i mit første indlæg, om indtægts- og formuegrænser for børn. Jeg regner altså med, at vi i en nær fremtid i socialministeriet vil kunne nå frem til et forslag, og jeg håber da, at den velvilje, der har vist sig at være tilstede, også vil være tilstede overfor de problemer, der da vil blive rejst.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til ministeren og til de ordførere, der har givet udtryk for velvilje overfor dette lovforslag og for vilje til at behandle forslaget videre i et udvalg for at få resultater gennemført. Jeg håber, at det også er udtryk for, at man ikke vil gemme tingene i udvalget, men møde ved anden behandling med et forslag, og jeg håber også, at mit parti kan blive repræsenteret i det udvalg, der skal behandle lovforslaget.

Jeg vil gerne sige til den højtærede minister — jeg sagde det i slutningen af mit første indlæg — at vi er opmærksom på det spørgsmål, ministeren rejste, om indtægterne i de tilfælde, hvor børn kommer ind i en familie, hvor der er både fader og moder, idet moderen har giftet sig igen. Vi har som sagt ikke stillet forslag, da vi har koncentreret os om ændringerne for den enlige moder, og på dette område har vi som bekendt stillet to forslag.

Det ene er om sygekassegrænsen. Det forbyr mig lidt, at nogle medlemmer af tinget, der siger, at de principielt mener, at indtægtsgrænserne bør væk, så alligevel mener, at sygekassegrænsen er for høj. Det var det ærede medlem fru Nina Andersen, som i princippet . . . (*Nina Andersen*: Jeg sagde, det var det ideelle!). Det ærede medlem udtalte ordret, at det var lykkeligt, hvis man kunne undgå indtægtsgrænser. (*Nina Andersen*: Det har intet med principperne at gøre!). Det var måske ikke udtryk for et principielt standpunkt, men for visse følelser, dem, som

det ærede medlem sagde man ikke skulle tage så meget frem; det kunne man gøre her, men i udvalget skulle man tale udenom følelser. Jeg vil mene, at det var lykkeligt at komme helt af med indtægtsgrænserne, men som sagt, motiveringen for, at vi ikke har foreslået det, er, at vi ikke yderligere ville udvide det forslag, vi stillede, fordi vi var bange for, at det så skulle møde for stor modstand.

Det andet forslag, der er stillet her, om reglerne for barnets indtægter, har vi stillet, fordi det har vist sig, at man med den bestemmelse, der står i forsorgsloven om barnets forsvarlige underhold, forstår, at dersom barnet har en indtægt på ca. 120—130 kr. om måneden, nemlig faderbidraget og moderbidraget tilsammen, så kan moderen uanset en meget ringe indtægt ikke få bidrag til barnet. Det er nok muligt, som den højtærede socialminister siger, at der vil være visse vanskeligheder ved at gå over til en beregning udelukkende baseret på barnets indtægt sammenlagt med moderens. Det er muligt, men det er lige så rigtigt, at som loven er i dag, virker den i nogle tilfælde helt urimelig. Jeg har været stillet overfor, at en invaliderentemodtager, som ellers skulle kunne få børnetillæg, ikke kunne få det, fordi hendes dreng var i lære og tjente disse 35 kr. eller deromkring om ugen. Skønt hun altså havde så lidt, som hun kunne have, kunne hun ikke få støtte til barnet, og man ved jo, at en dreng i den alder har et stort behov for mad og også andre behov. Den højtærede socialminister erklærede sig også rede til at gå ind på spørgsmålet om indtægtsgrænserne og forslagets bestemmelser om barnets indtægter, og det håber jeg der vil komme noget ud af.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem fru Nina Andersen, som var inde på, hvor mange af de udlagte penge der kommer tilbage, at selvfølgelig er det offentliges vanskeligheder ved at få pengene tilbage et problem, men det kan efter min opfattelse ikke være afgørende. Jeg har ikke spillet på følelser eller særlig taget følelserne frem. Det, jeg har bygget min argumentation på, har i allerhøjeste grad været den betænkning, som fremtrædende kvinder har udarbejdet ved rundspørge til tusinder af enlige mødre, og den afslører sådanne vilkår,

[Ragnhild Andersen.]

at jeg synes, at spørgsmålet om de få millioner, det vil koste, må træde i baggrunden i forhold til en løsning af de enlige mødres problemer.

Det ærede medlem mente, at det ville være ikke alene psykologisk forkert overfor ægtepar med børn, der var født udenfor ægteskab, men også økonomisk forkert at gå op til sygekassegrænsen, og det ærede medlem mente, at man derved ville vælte den forståelse, der i dag er for de enlige mødres vanskeligheder.

Jeg tror ikke, man vil vælte forståelsen for de enlige mødres vanskeligheder ved at forhøje indtægtsgrænserne, for man må stadig huske på, at i hjem med ægteskab er de ikke alene to om at opdrage børnene, men også to om at skaffe føden til børnene, og i de senere år er der flere og flere kvinder, der går på arbejde. Der er hjem, hvor husmoderen er hjemme; men et meget stort antal kvinder går efterhånden ind i arbejdet på det ene eller det andet område, således at ægteskabernes økonomi i højere og højere grad bliver baseret på to indtægter, hvorimod den enlige kvinde kun kan basere sin økonomi og sin omsorg for børnene på sin egen indtægt. Hun har ingen andre muligheder.

Det glæder mig, at også den ærede ordfører for venstre var inde på den forskel, der er på kommunegrupperne. Jeg finder det som allerede nævnt urimeligt, at den er der; men når den nu er der, er det i alt fald helt urimeligt, at bestemmelserne er anderledes og ringere end i folkeforsikringsloven.

Den ærede konservative ordfører tilkendegav også forhandlingsvilje fra konservativ side, og det er jeg glad for.

Den radikale ordfører, det ærede medlem hr. Svend Jørgensen, sagde, at hvis man ville gå over til sygekassegrænserne, kunne man lige så godt afskaffe indtægtsgrænserne helt. Det har jeg ikke noget at indvende imod; mit parti er som sagt principielt villigt til at gå ind derfor. Vi har foreslået sygekassegrænserne for ikke at gå højere, end at vi kunne forvente medvind og velvilje i tinget. Da det imidlertid viser sig, at omkostningerne ved helt at gå bort fra grænserne, efter hvad man nu ved, ikke vil være særlig store, ville det måske være rimeligt at drøfte muligheden for helt at

afskaffe indtægtsgrænserne. Hvis det er muligt, ville jeg gerne have at vide — ikke i dag, men ved en senere lejlighed — hvor megen administration der ville spares, hvis man helt afskaffede disse indtægtsgrænser. Det ville, såvidt jeg kan forstå, være betydeligt.

Det ærede medlem fru Nina Andersen påtalte en fejl i mine udtalelser om indtægtsgrænserne. Det er muligt, at jeg har begået en fejl; hvis jeg har det, beder jeg om undskyldning. I min fremsættelsestale nævnte jeg indtægtsgrænserne i de tre kommunegrupper. Jeg er altså bekendt med, at indtægtsgrænserne er fra 6:210 kr. i København og nedefter. Det ærede medlem sagde, at når man ønskede indtægtsgrænserne reguleret opefter, måtte man heller ikke være betænkelig ved, at de blev reguleret nedefter. Det argument lyder meget logisk; men det forekommer alligevel mærkeligt, at indtægtsgrænserne for de enlige mødre i foråret, da der i henhold til pristalsreguleringen ikke skete nogen nedsættelse af lønningerne, blev nedsat med 120 kr., 100 kr. og 90 kr. i de tre kommunegrupper. Det virkede urimeligt, ikke mindst fordi de blev nedsat på et tidspunkt, da der blev givet visse, ikke store, men dog visse indrømmelser i overenskomstperioden til den store kategori af kvinder, der er arbejdere; de kom altså ud for, at samtidig med at de tjente lidt flere penge i kraft af betaling for skæve helligdage, var indtægtsgrænserne i denne henseende gået ned, så det blev vanskeligere at få børnepenge udlagt. I betragtning af hele situationen for de enlige mødre — de lave indtægtsgrænser o. s. v. — synes jeg, vi kunne have forhindret det ved et lille lovforslag her; det ville sikkert ikke være blevet opfattet som urimeligt.

Mit parti mener altså, at det for at sikre de enlige mødre og enkerne betryggende vilkår er højst påkrævet at få gennemført en hævnning af indtægtsgrænserne. De ærede ordførere, der her har protesteret imod sygekassegrænsernes højde, vil i betænkningen om den enlige moder kunne læse om drøftelser, der har været ført i kommissionen, og om andre forslag, der er stillet i kommissionen, hvor man har sagt, at hvis det ikke er muligt at få sygekassegrænserne lagt til grund på dette område, findes der andre veje, man kan gå, hvorved man kan hjælpe, om

[Ragnhild Andersen.]

ikke alle, så dog nogle. Jeg vil opfordre til, at man ser på disse spørgsmål, og til, at mit parti bliver repræsenteret i det udvalg, der skal behandle sagen videre.

Nina Andersen: Det ideelle eller det principielt rigtige kan ikke altid gennemføres, nemlig når de forudsætninger, der hører til, ikke opfyldes, og det er netop det, der er tilfældet her. Det ville være lykkeligt og principielt rigtigt, om der ingen indtægtsgrænser var; men dette kan ikke gennemføres, når forudsætningen, nemlig at det kun drejer sig om forskudsvis udbetaling, ikke opfyldes. Det bringer mig over til det, det ærede medlem sagde om, at det ikke drejer sig om så forfærdelig mange penge, og at de penge ikke skulle afskrække os. Ja, men der ligger andet i det end penge. Der ligger spørgsmålet om, hvorvidt den, der er fader eller moder til et barn, som den pågældende ikke har hos sig, skal føle det ansvar, det er at være fader eller moder. Det skal dog ikke være sådan, at man blot siger: det betaler det offentlige. Det synes jeg ville være meget ulykkeligt, og netop derfor har jeg den stilling, jeg har.

Jeg talte ikke om uligheden i de tilfælde, hvor den enlige moder og de, der levede i ægteskab, havde samme indtægt; jeg stillede netop de tilfælde op — og de er mange — hvor den enlige moder, hvis hun kommer op på en indtægt mellem 12 000 og 15 000 kr., har ret til forskudsvis udbetaling. Hendes indtægt ligger betydeligt højere, end indtægten gør i mange tilfælde, hvor der er to ægtefæller med måske mere end et eller to børn, og hvor familierne ingen tilskud kan få. Det er denne ulighed, jeg synes vi skal lægge mærke til.

Det ærede medlem ved jo meget godt, hvorfor det først var i foråret, der skete en nedregulering af indtægtsgrænsen, nemlig fordi denne indtægtsgrænse kun reguleres en gang om året. Hvis der havde været halvårlig regulering, ville reguleringen allerede have fundet sted sidste efterår; men

nu blev den altså først gennemført i foråret. Man kan naturligvis opstille det spørgsmål, om det er godt at have halvårlig regulering af bidraget, men kun årlig regulering af indtægtsgrænsen. Når man har det, er det tildels af tekniske årsager, men det hænder dog også, at det går den anden vej, og så har man fordel af, at der kun reguleres en gang om året. Det ærede medlem vidste dette og behøvede derfor ikke at have fremstillet det på den måde, som tilfældet var, som om det var en vilkårlig handling, der fandt sted i foråret.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): Det ærede medlem fru Nina Andersen siger, at spørgsmålet drejer sig om andet og mere end penge, end udgiften. Ja, det gør det. Jeg har imidlertid indtryk af, at det spiller en stor rolle for tinget, hvad en lov som denne vil koste — det har jo også den højtærede socialminister påpeget — og derfor må man have lov at gøre opmærksom på dette, når det virkelig er billigt at gennemføre noget. I hvert fald skulle det efter bilaget til socialministeriets betænkning af 1949 være overkommeligt at afskaffe indtægtsgrænserne.

Dernæst siger det ærede medlem, at der også foreligger det problem, at fædre skal føle, hvordan det er at være fader og at have pligter. Ja, det mener jeg sandelig også de skal; jeg skal ikke være den, der tager de forsømmelige fædre, der ikke svarer deres forpligtelser, i forsvar, men jeg vil gerne spørge det ærede medlem: Synes det ærede medlem ikke, at man bør befri de enlige mødre for at have at gøre med inddrivelsen af bidraget fra fædrene? Finder det ærede medlem det rimeligt, at der til de enlige mødres bitterhed og sorg skal føjes den tort, at de skal rende til politiet og til ditten og datten for at få deres penge? Det er da meget lettere for samfundet at inddrive disse penge; samfundet har meget bedre mulighed derfor, og man ville derved række

[Ragnhild Andersen.]

de enlige mødre en hjælpende hånd, hvad de trænger til. Jeg forstår ikke det ærede medlems standpunkt, jeg tvivler om, at det virkelig kan være det ærede medlems opfattelse, at samfundet ikke hellere må inddrive beløbene.

Jeg har ikke forsøgt at fremstille nedreguleringen af indtægtsgrænsen i foråret som noget, der kunne være undgået, det var en regulering i henhold til pristallet, men jeg mener, den var så urimelig, at man med god vilje hos partierne kunne have forhandlet sig tilrette om, at man ikke i tilfælde, hvor det drejer sig om enlige mødre, skulle gennemføre bestemmelsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Nina Andersen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Ragnhild Andersen: Jeg vil gerne foreslå, at udvalget bliver på 21 medlemmer. Jeg synes, det er rimeligt, at mit parti, der har fremsat lovforslaget, kommer med i det udvalg, der skal drøfte det.

Formanden: Der er nu stillet forslag dels om at henvise lovforslaget til et udvalg på 17 medlemmer, dels om at henvise det til et udvalg på 21 medlemmer. Afstemningen herom vil være at foretage i et senere møde.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 25. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om tillæg til lov om handel med foder- og gødningsstoffer samt grundforbedringsmidler.

2) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten.

3) Spørgsmål om henvisning af:

Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg om forhøjelse af indtægtsgrænserne ved underholds- og enkebørnsbidrags udbetaling af det offentlige til enlige mødre, enker, enkemænd m. v. til sygekassegrænserne. [Af Ragnhild Andersen m. fl.]

til et udvalg på 17 medlemmer eller til et udvalg på 21 medlemmer.

4) Anden behandling af:

Forslag til lov om udlån til visse landbrugsejendommers overtagelse til selveje.

5) Første behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af skattefritagelsen i henhold til lov nr. 117 af 9. april 1933 om lempelse i beskatningen til staten af nyopførte bygninger.

6) Første behandling af:

Forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten m. m.

Mødet hævet kl. 16⁵⁵.

25. møde.

Torsdag den 25. november kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om tillæg til lov om handel med foder- og gødningsstoffer samt grundforbedringsmidler.

Valgt blev: *Ditlevsen, Bladt, Conradsen, Lund Jensen, Ewald Kristensen, Th. Mikkelsen, Chr. Rasmussen, Chr. Thomsen, Niels Eriksen, Foged, Heilesen, Karlskov Jensen, Conrad Kofoed, Clausen (Olufskjær), Poul Claussen, Fanger og Kirkegaard.*